

Hvordan påvirker karakterer og fravær muligheten til å få læreplass?

Statistikknnotat 2/2018

Er det sånn at lavt fravær og gode karakterer er viktig for å få læreplass?
Og er fravær eller karakterer viktigst for sjansene for å få læreplass?

STATISTIKK | SIST ENDRET: 18.04.2018

Bedrifter forteller ofte at de er mer opptatt av at elevene har lite fravær enn at de har gode karakterer når de rekrutterer lærlinger (f.eks. Olsen m.fl. 2014; Høst m. fl. 2014). Vi har undersøkt sammenhengen mellom søkerens karakterer og fravær på Vg2 og hvor mange som får læreplass.

Om tallene

Riksrevisjonen (2016) undersøkte betydningen av karakterer og fravær for sjansene for å få læreplass i 2014 og 2015. Vi har tatt utgangspunkt i deres analyse og sett på tall for de to siste årene.

I analysen har vi tatt utgangspunkt i søkere med ungdomsrett høsten 2016 og 2017. For disse søkerne har vi hentet informasjon om fravær og karakterer fra Vg2. Tallene inkluderer elever med elevstatus E (elever) og elevstatus A (enkeltvedtak om spesialundervisning). Elever som har mindre enn 10 karakterpoeng og/eller har en kursprosent som ikke er mellom 80 og 120, er ikke med i analysen. Kursprosent viser til hvor stor andel av programområdet eleven har tatt.

Karakterpoeng er gjennomsnittet av karakterene til eleven ganget med 10. Dersom du har et gjennomsnitt på 4,5, vil du få 45 karakterpoeng.

Totalt er 35 448 søkere inkludert i analysen. Statistikken viser kun kontrakter som faktisk er blitt godkjent av fylkeskommunene.

Søkerne som fikk opplæringskontrakt er imidlertid ikke tatt med i beregningen av

gjennomsnittlig karakterpoeng og fravær, siden disse søkerne har fått en kontrakt med sikte på et lavere nivå enn fag- eller svennebrev.



Sammenlignet med søkerne som ikke fikk læreplass har søkerne som fikk læreplass i gjennomsnitt:

- 6,8 flere karakterpoeng
- 3,6 prosentpoeng mindre fravær

De siste årene har 7 av 10 søkere fått lærekontrakt. I gjennomsnitt har søkere som får læreplass bedre karakterer og lavere fravær enn søkere som ikke får kontrakt. De som får lærekontrakt har i snitt 6,8 flere karakterpoeng enn de som ikke får kontrakt (tall for 2016 og 2017).

Søkere som får lærekontrakt har i snitt 4 prosent fravær, mens søkere uten kontrakt i snitt har 8 prosent fravær. De som ikke får kontrakt har altså vært borte fra skolen nesten dobbelt så mye som de som får kontrakt.

9 av 10 søkere med mer enn 40 karakterpoeng får læreplass

Det er en tydelig sammenheng mellom søkerens karakterer og andelen som får læreplass. 86 prosent av søkerne med mellom 40 og 49 karakterpoeng, fikk lærekontrakt i 2016 og 2017, mens andelen er 44 prosent for de med mellom 20 og 29 karakterpoeng.

Andelen som får læreplass er høyere jo lavere fravær søkerne har. 79 prosent av søkerne med under 5 prosent fravær får lærekontrakt, mens andelen synker til 43 prosent for de med over 15 prosent fravær.

Karakterer ser ut til å ha noe større betydning enn fravær for sjansene for å få læreplass. Andelen med godkjent lærekontrakt er lavest blant søkerne som har mindre enn 20 karakterpoeng (tabell 1). Selv med lav fraværspersent får kun en liten andel av disse søkerne lærekontrakt. Dette er søkere som har strøket i minst ett fag. Andelen som får læreplass er betydelig høyere blant søkerne med mellom 20 og 29 karakterpoeng. Mønsteret var det samme i 2014 og 2015 (Riksrevisjonen 2016).

Karakterer ser ut til å bety mer enn fravær for sjansene for å få læreplass.



Fravær ser ut til å ha større betydning for søkerne med middels gode karakterer. Blant søkerne med 30 til 39 karakterpoeng øker andelen som får læreplass betydelig med lavere fraværspersent. Likevel får en søker med 30-39 karakterpoeng og høyt fravær, i større grad læreplass enn en søker med 20-29 karakterpoeng og lavt fravær.

Det er altså en sammenheng mellom karakterer, fravær og det å få lærekontrakt. Samtidig viser tallene at hvis man har relativt gode karakterer og ikke altfor høyt fravær, er det gode muligheter for å få læreplass.

Tabell 1. Søkere som får lærekontrakt, fordelt på karakterer og fravær. Totalt 2016 og 2017. Prosent.

Gjennomsnittskarakter	Fravær			
	Under 5 prosent	5-9 prosent	10-14 prosent	Over 15 prosent
10-19 poeng	5 %	7 %	13 %	15 %
20-29 poeng	46 %	46 %	41 %	39 %
30-39 poeng	75 %	69 %	62 %	56 %
40-49 poeng	87 %	81 %	77 %	72 %
Mer enn 50 poeng	91 %	87 %	83 %	75 %

Det er få søkere som har høyt fravær og gode karakterer, eller som har lite fravær og svake karakterer. Fra tidligere analyser vet vi at det er sammenheng mellom fravær og karakterer, men at det er store variasjoner mellom fag ([Utdanningsspeilet 2017](#)). Årsakene til lave karakterer og høyt fravær er sammensatte og vi har ikke gått inn på det temaet i analysen.

Betydningen av fravær og karakterer varierer mellom utdanningsprogrammer

Tendensen til at gode karakterer og lavt fravær øker sjansen for å få læreplass ser vi i samtlige utdanningsprogrammer. Det er likevel forskjeller i hvor stor betydning karakterer og fravær ser ut til å ha.

Teknikk og industriell produksjon er et av utdanningsprogrammene der karakterer ser ut til å ha størst betydning. Mellom gruppen med 20 til 29 karakterpoeng og gruppen med 40 til 49 poeng er det en forskjell på 53 prosentpoeng i andelen som fikk lærekontrakt (tabell 2).

I design og håndverk er det kun 30 prosentpoeng forskjell i andelen som fikk lærekontrakt blant søkerne med 20 til 29 karakterpoeng og søkerne med 40 karakterpoeng eller mer. Det er et lignende mønster når det gjelder fravær (tabell 3).

Vi vet ikke hva disse forskjellene skyldes, men det er generelt noe forskjeller mellom utdanningsprogrammene i elevenes karaktergrunnlag og fravær (udir.no/statistikk). Det kan tenkes at når konkurransen mellom søkerne blir større, blir karakterer og fravær viktigere. Der det derimot er stor etterspørsel etter lærlinger, vil ikke alltid karakterer og fravær vektlegges like høyt (se f.eks. Høst m.fl. 2014, Olsen m.fl. 2014).

Tabell 2. Søkere som får lærekontrakt, fordelt på utdanningsprogram og karakterpoeng. Totalt 2016 og 2017. Prosent.

Utdanningsprogram	Karakterpoeng					Alle karakterer
	10-19 poeng	20-29 poeng	30-39 poeng	40-49 poeng	Mer enn 50 poeng	
Bygg- og anleggsteknikk	17 %	55 %	82 %	95 %	97 %	81 %
Helse- og oppvekstfag	10 %	46 %	81 %	90 %	92 %	77 %
Restaurant- og matfag	10 %	50 %	76 %	91 %	97 %	74 %
Teknikk og industriell produksjon	6 %	37 %	71 %	90 %	95 %	73 %
Naturbruk	21 %	47 %	72 %	90 %	82 %	71 %
Service og samferdsel	11 %	42 %	68 %	86 %	93 %	68 %
Elektrofag	11 %	26 %	54 %	77 %	86 %	67 %
Design og håndverk	30 %	45 %	66 %	75 %	75 %	65 %
Alle utdanningsprogram	12 %	44 %	71 %	86 %	91 %	73 %

Tabell 3: Søkere som får lærekontrakt, fordelt på utdanningsprogram og fraværprosent. Totalt 2016 og 2017. Prosent.

Utdanningsprogram	Fravær				
	Under 5 prosent	5-9 prosent	10-14 prosent	Over 15 prosent	Totalt
Bygg- og anleggsteknikk	87 %	74 %	62 %	50 %	81 %
Helse- og oppvekstfag	86 %	77 %	66 %	48 %	77 %
Restaurant- og matfag	81 %	68 %	58 %	46 %	74 %
Teknikk og industriell produksjon	81 %	60 %	43 %	32 %	73 %
Naturbruk	77 %	67 %	53 %	49 %	71 %
Service og samferdsel	76 %	66 %	55 %	43 %	68 %
Elektrofag	72 %	53 %	41 %	32 %	67 %
Design og håndverk	70 %	67 %	68 %	46 %	65 %
Alle utdanningsprogram	79 %	67 %	55 %	43 %	73 %

Kilder:

Høst, H., I. Seland, J. Sjaastad og A. Skålholt (2014). Kan organisering av lærlingformidling forklare store ulikheter i resultat? En studie av lærlingformidling i 3 fylker. NIFU-rapport 7/2014. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning, Oslo.

Markussen, E. og N. Sandberg (2005). Stayere, slutttere og returnerte: Om 9756 ungdommer på Østlandet og deres karriere i videregående opplæring frem til midten av det tredje skoleåret. NIFU STEP, Oslo.

Olsen, O. J., K. Reegård, I. Seland og A. Skålholt (2014). «På sporet av kvaliteter i lærlingenes læringsmiljø og overgang mellom skole og læretid». I Høst, H. (red.). Kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. Rapport 3 Fokus på opplæringen i bedrift. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning, Oslo.

Riksrevisjonen (2016). Riksrevisjonens undersøkning av styresmaktene sitt arbeid for å auke talet på læreplassar. Riksrevisjonen, Oslo.

Utdanningsdirektoratet (2017). «Læringsresultater i videregående

